

Türi valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avalikud arutelu protokoll (Oisu)

Koosoleku kuupäev:	15.01.2024. a kell 15.30-17:00
Koosoleku toimumiskoht:	Oisu rahvamajas (Estonia pst 1, Oisu alevik)
Koosoleku protokollija:	Piret Toonpere (Teams lindistuselt)
Koosoleku osalised:	Eraldi lehel

Protokoll on koostatud kokkuvõtlikult. Sõnasõnaliselt sõnavõtte kirjalikult ei protokollita, kui just sõnavõtja eraldi seda ei soovi.

Raivo Raamat (Türi VV) avab koosoleku, tervitab kohaletulnuid, tutvustab teemat ja kohalviibivaid osapooli.

Heiki Kalberg (AB Artes Terrae, planeeringu konsultant) – tutvustab eriplaneeringu eesmärki, protsessi, osapooli, lähteseisukohti tuulepargi asukoha leidmiseks ja oodatavat ajakava planeeringu koostamise osas. Samuti selgitab kuidas saab olla planeeringu koostamisse kaasatud.

Piret Toonpere (Lemma OÜ, KSH juhtekspert) – tutvustab KSH läbiviimise põhimõtteid ja KSH käigus kavandatavaid põhilisi mõjusid, mida ja kuidas hakatakse hindama. KSH käigus põhiteemadena käsitletakse looduskeskkonna poole pealt linnustiku ja nahkhiirte seisundit ja mõju neile, müra, varjutust, visuaalset mõju.

Heiki Kalberg – tutvustab oodatavat planeeringu tulemusi näidete varal illustreerimaks võimalikku planeeringu tulemust. Samuti tutvustatakse esialgse kaardianalüüsi tulemust ehk kuhu üldse saavad tekkida sobilikud alad tuuleparkidele.

Tõnu Kibena: Mida peate silmas avaliku arutelu toimumise all? Mida saavad kohalikud elanikud praeguses etapis kaasa rääkida. Kas hetkel, kui selgub, et kohalikud ei ole nõus, siis kas tõmmatakse stopp ja lõpetatakse teema ära.

H. Kalberg: Praegu on seis see, et planeering on algatatud, planeering on töös ja tööd tuleb teha. Kui täna kõik kohalolijad näiteks ütlevad, et lõpetame planeeringu ära, siis see on küll valla otsus, kuid tõenäoliselt selle põhjal planeeringut ei lõpetata. Selleks, et volikogu otsustaks planeeringu ära lõpetada peavad olema piisavalt põhjalikud argumendid. Lääne-Nigula vallas lõpetati planeeringu koostamine ning kahes kohtuastmes leidis kohus, et vald ei oleks pidanud planeeringu koostamist lõpetama.

T. Kibena: Jätsite vastamata, mis tähendab arutelu?

H.Kalberg: Praegune arutelu on see, et oli dokumentide avalik väljapanek, isikud esitasid arvamusi, neile vald vastas ja avalikul arutelul peaksid need isikud siis ütleva, kas neid vastus rahuldab ja vajadusel saab küsimusi ja vastuseid siis täpsustada. Arutatakse kas on midagi täiendavat vaja dokumentidesse sisse kirjutada. Kui tulevad järgmises staadiumis arutelud, siis on samamoodi. Materjal pannakse tutvumiseks välja, igaüks saab esitada ettepanekuid, omavalitsus kujundab vastuseid ja neid küsimusi-vastuseid siis arutatakse arutelul. Need ettepanekud mida ei arvestatud lähevad ka planeeringumenetluse lõpus Regionaalministeeriumisse kus teostatakse järelevalvet ja ministeerium siis ka vaatab kas omavalitsus on piisavalt ettepanekuid arvestanud ja piisavalt põhjendanud, miks midagi ei ole arvestatud.

T. Kibena: Töite näitena Lääne-Nigula, aga sama moodi Raasiku vallavolikogu jättis eriplaneeringu algatamata. Eitava otsuse põhjus oli, et tuulepark ei lähe kokku valla visiooniga ... *(leoti ette väljavõtte Raasiku EP algatamata jätmise otsusest, otsus on kättesaadav Raasiku VV kodulehel)*. Kas Türi vald leiab et tuuleparkide rajamine annab kohalikule kogukonnale lisandväärtust ehk kasu?

Jaanus Marrandi (Türi vallavolikogu): Vallavolikogus ei olnud keegi vastu eriplaneeringu algatamisel. Iga vald on erinev ja võibki olla erinev kas näha lisandväärtust. Vaadates neid alasid siis on need asustusest eemal metsas. Kui keegi on nõus raha investeerima tuule kinnipüüdmiseks nii et see keskkonda ei kahjusta, siis mis selles halba on. Mis kasu ta annab? Et soovime ju et oleks valge ja elektrit oleks ja et elekter ei oleks kallis. Praegu on meil põlevkivijaamad mis on nii julgeoleku kui keskkonnavaates probleemsed. Ja siis on variant hajutatud elektritootmine. Ilmselt tuleb mingi hetk tuulele lisaks vesinik, mis võimaldab energiat salvestada. Meie piirkonnas on taastuvenergia kogemus olemas. Oisus on toodetud biogaasi, praegu toodetakse biometaani võib-olla mingi hetk hakatakse biogaasist vesinikku tootma. Kui me suudame siia tuulikuid rajada nii, et see meie igapäevast elu ei sega siis on ju hästi. Ja seda see planeering peabki tegema. Eks see kohapeale majandusaktiivust ikka lisab kui midagi tehakse. Nii volikogu ka algatamisel arutles ja algatamiseotsuse tegi. Vastuseisu ei olnud. On ka reeglid olemas kogukonna toetustele.

T. Kibena: Kas tuulepark toodab kohalikule kogukonnale või ta müüb elektri turule elektri? See ei tähenda midagi, et siin toodetakse elektrienergiat. Ma sellepärast ei saa odavamalt elektrit. Ostan ikka turuhinnaga.

J. Marrandi: Elektrit ostad ikka elektriturult. Probleem ongi selles, et meil on elektrienergiast turul puudu. Sellepärast ongi hind kallis. On selge, et põlevkivielekter ei ole konkurentsivõimeline. Kui me Eestisse tuuleparke ei raja siis mingil hetkel oleme sõltuvuses ainult Soomest kaabliga tulevast elektrist. Ja kui Soomes on suur tarbimine, siis meie elektrihind on kõrge.

T. Kibena: Keda sa esindad oma sõnavõtuga?

J. Marrandi: Esindan oma isiklikku vaadet. Kui aus olla, siis see kes on konkreetselt arendaja ei ole ju oluline. Selleks et elektri hind turul oleks odavam, seda küll tahaks.

T. Kibena: Minu nägemus on, et jah tuleb leida alternatiivset elektrienergia tootmist. Mis on arendaja ettepanekud mida pakub ta meile kes me jääme tuulepargi mõjusfääri?

J. Marrandi: Türi vallas on paika pandud üldplaneeringuga planeeringu reeglid, mis juba osad häiringud võimalikult väikeseks võtavad. Nt tiheasustusega alast nõuame 2 km kaugust, mis on päris palju. 1 km elamust. Lisaks on uuringud kotkapesade jms suhtes, mis ka kõik määravad täiendavalt reegleid. Selle osas mida arendaja pakub saab arendaja vastata.

H. Kalberg: Kohaliku kasu osas on kaks seaduses olevat meetet. Esiteks ongi siis keskkonnatasude seadusesse kirjutatud nn tuulikutasu ehk 1 % tulust, mis siis tuleb maksta kohalikele omavalitsusele. Kohalik omavalitsus omakorda peab jagama 50 % sellest summast 2 või 3 km raadiusesse jäävate eluruumide omanikule. Kui tuulikud on kuni 250 m kõrged siis on mõjuala 2 km ja kui kõrgemad siis 3 km. Kui on palju elanikke selles mõjualas, siis võib summa minna elaniku kohta väikeseks. Kui on vähe eluruumi, siis on ette pandud ka ülempiir (6 kuu miinimumpalk). Omavalitsuse osa võib omavalitsus kasutada vastavalt oma äranägemisele. Lisaks on olemas 6 km raadiuses elektrijaamast nn otseliini võimalus. See tähendab et ise ehitad liini ja siis saad ilma võrgutasuta elektrit osta. See ei tähenda, et 6 km raadiuses elanikud saaksid elektrit kuidagi. Otseliin pigem tasub ära suurtele elektritarbijatele.

T.Kibena: Rääkisite seaduses olevaid taluvustasusid. Aga keegi ei keela kohalikul kogukonnal küsida ja tootjal pakkuda rohkemat kui seaduses ette nähtud. Tuulepargid mõjutavad kohalikku kogukonda. Peaks toimuma kogukonnafondi loomine. Kas arendaja kasum suunatakse tagasi Eesti majandusse?

Klaire Kuusk (Vindri Baltic): Arendajad on erinevad. Meie arendame tuuleparki koos kogukondadega. Kui pargi osas on võimalik mingeid tulusid jagada, siis on võimalik seda koostöös omavalitsusega paika panna. Kui Türi valda teha 20 tuulikuga tuulepark, siis tähendaks see vallale umbes veerand miljonit lisatulu, mida kasutada kohalike vajaduste jaoks. Aga see ei pea olema kõik. Samas täiendavad kokkulepped eeldavad seda, et on teada kas saab midagi ehitada ja palju saab. Me oleme valmis täiendavateks kokkulepeteks, aga vajalik on kõigepealt planeeringu menetlus läbi käia ja saada selgeks kas üldse ja kui palju tuulikuid rajada saab. Meie jaoks tähendab tuulepargi arendamine ka ise kohaliku kogukonna osaks olemine. Minu jaoks on hästi oluline ka tuuleenergia panus varustuskindlusesse ja energiajulgeolekusse.

T. Kibena: Kas kasu mida saate suunatakse tagasi Eesti majandusse? Kes on kasusaajad?

K. Kuusk: Kui ettevõtte hakkab tegutsema Eesti turul siis ju tulevad ettevõtte maksud ka Eestisse. Kasusaajad peaks äriregistrist järgi vaatama. Ettevõttel on mitu omanikku. Omanikud on nii Eestis, Norras kui Rootsis. Lisaks Prantsusmaa investorfirma, mis võimaldab tegevusi

teha. Eesti turul oleme tegutsenud u 3,5 aastat, kui saime teada, et Eestis on oodata radaripiirangute vähenemist. Eestis meil veel tuuleparke olemas ei ole, sest arvestades tuulepargi kavandamise protsesside pikkust, siis ei ole me veel Eestis piisavalt kaua tegutsenud. Meie ettevõtete grupil on 1 tuulepark Rootsis ja 1 Norras.

T.Kibena: Mida teie jaoks tähendab arutelu toimumine?

K. Kuusk: Meil on avalik protsess, mille raames tehakse teatud hetkedel asju avalikuks ja kõigil on võimalik materjaliga tutvuda ja teha ettepanekuid nende muutmiseks. Mina leian et avalik arutelu on kahepoolne suhtlus, kus infot jagatakse ja infot saadakse ja selle põhjal tehakse otsuseid.

Ettepanek saalist minna teemaga edasi.

H. Kalberg: Selgitas täiendavalt, et T.Kibena esitas kirjalikult arvamuse ja sellele saadeti vastus. Seonduvaid teemasid, siis käsitleti eelneva arutelu käigus.

T. Kibena: Täiendav ettepanek on, et planeeringul võiks olla omaette veebileht nagu Põlendmaa tuulepargi projektil.

H. Kalberg: Mõtleme selle üle ja arutame kas on vajadust.

Ü. Surva: Iseenesest kõik materjalid ja teated on valla kodulehel vastaval alalehel.

H. Kalberg: Tutvustatakse ülevaatlikult teisi laekunud arvamusi. Laekus 10 arvamust, nendest 9 asutustelt ja 1 eraisikult. Arvamustele on vastuseks kujundatud seisukohad, mis on saadetud vastustena laiali ja kättesaadavad valla kodulehelt.

Otsustati kohalviibijate nõusolekus, et kõiki arvamusi ette ei loeta, vaid tutvustati neid lühidalt.

Vaadeldi ühiselt kaardil planeeringualasid ja nende esmase kaardianalüüsi tulemusi.

Küsimus saalist: Kas kui keegi tahab tuulikut lähemale kui 1 km, siis kas planeering keelab selle ära või kuidas?

H.Kalberg: Seadus seda võimaldab ja ka üldplaneering lubab omaniku nõusolekul kaugust vähendada. Kui naabermaja on ka, siis on vaja ka temaga arvestada.

Küsimus saalist: Kas on juhuseid, kus tuulik rajatakse väärtuslikule põllumaale?

H. Kalberg: Euroopas on see üsna tavaline praktika. Vundamendi ümber on võimalik maad edasi harida. Metsas üldiselt jääb montaažiplats ka alles tuuliku ümber.

Küsimus saalist: Mis sagedusel müra on? Mis tasemel on madalsageduslik müra elamu juures?

P.Toonpere: Tuuliku müra koosneb erinevates sagedustest. Tuulikute puhul räägitakse palju madalsageduslikust mürast. See tuleneb asjaolust, et tuulik kui müraallikas on elamutest tavaliselt kaugel. Müra levib nii, et kõrgemad sagedused sumbuvad kiiremini ja seega kaugematesse kohtadesse jõuab pigem tekitatava müra madalsageduslik osa. Madalsagedus on tervist kahjustav kui ta on väga kõrge helirõhutasemega. Sellist müra tuulikute puhul täheldatud ei ole. Ka madalsageduslikule mürale on normid (*näidati vastavat tabelit SOM määrus 42 lisast*) ja nende vastavust planeeringu mõju hindamise käigus hinnatakse. Madalsagedusliku müra norme iga sageduse puhul ei tohi tuulikud elamus ületada.

Küsimus saalist: Kes tuulikud 30 aasta pärast ära koristab?

H. Kalberg: See kes pani. Tuuliku jalg on metallist, ilmselt omab see ka tulevikus väärtust. Probleem on labad, mille osas on mingeid käitluslahendusi tekkinud. Samas vald ei saa seda lõplikult planeeringus määrata.

T.Kibena: Kas tuulepargi rajamisele on riigipoolne toetus?

K.Kuusk: Hetkel on süsteem, selline et võimalik on osaleda elektrihinna vähempakkumistel, mille raames siis on võimalik tagandada miinimum müügihind. Vindr ei kavatse vähempakkumistel osaleda, meie hinnangul tuulepargi rajamine ei vaja toetust.

R. Raamat: lõpetab koosoleku ja tänab osalejaid.

Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) programmi avaliku väljapaneku avalik arutelu

15. jaanuaril 2024 kell 15.30 Oisu rahvamaja

Osavõtjate nimekiri

	Nimi	Organisatsioon (kui esindate)	Kontakt (telefon, e-mail)	Allkiri
1	Raido Pärmas	Türi VV		
2	Alle Suure	Türi VV		
3	Piret Toompere	LEMAA OÜ		
4	Mario Raestik	Vindri Baltic OÜ		
5	Marek Vande	Vindri Baltic OÜ		
6	Kaiki Jämsä	Bullen		
7	Leenu Mänts	Bullen		
8	Aivar Rungla	ARK, AS PRELUX		
9	Küllike Lepo	OÜ Estonia		
10	Ain Leht	OÜ Estonia		
11	Kaiki Jämsä	OÜ Estonia		
12	Kalle Leht	OÜ Estonia		
13	Gre Annis	Võltsi Fond		
14	Jaanis Mänts	Võltsi Fond		
15	Marek Vande	Võltsi Fond		
16	Tõnu Kibera	Võltsi Fond		
17	Riina Tamm	Lehtlaanete Kõrtsi Sead		
18	Kaiki Leht	AB Aster Terve OÜ		
19	Chayn Mänts			

[illegible]